

Samodzielność finansowa a stały dochód

Ostatnia, szóstą część z cyklu nt. samodzielności finansowej dotyczy dochodu przypisanego do studenta. Jest to jeden z najbardziej skomplikowanych przepisów, gdy idzie o przesłanki samodzielności finansowej.

Jacek Pakuła 09 sierpnia 2023

Ostatnia z przesłanek samodzielności finansowej związana jest bezpośrednio z dochodem. Przepis art. 88 ust. 2 pkt 5 PSWiN jest nieco rozbudowany, co w praktyce oznacza, że chociaż jest to jeden z warunków, to dla jego spełnienia niezbędne jest zaistnienie kilku zdarzeń łącznie. Dlatego warto przytoczyć ten przepis, aby móc poddać go czytelnej analizie. Otóż, zgodnie z art. 88 ust. 2 pkt 5 PSWiN:

Student, który nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego z żadnym z rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych, może ubiegać się o stypendium socjalne bez wykazywania dochodów osiągniętych przez te osoby oraz będące na ich utrzymaniu dzieci niepełnoletnie, dzieci pobierające naukę do 26. roku życia, a jeżeli 26. rok życia przypada w ostatnim roku studiów, do ich ukończenia, oraz dzieci niepełnosprawne bez względu na wiek, jeżeli spełnia jeden z następujących warunków:

(...)

posiada stałe źródło dochodów i jego przeciętny miesięczny dochód w poprzednim roku podatkowym oraz w roku bieżącym w miesiącach poprzedzających miesiąc złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 3, jest wyższy lub równy 1,15 sumy kwot określonych w art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

Z powyższego wynika, że niezbędne jest złożenie oświadczenia przez studenta, że nie prowadzi on wspólnego gospodarstwa z żadnym z rodziców oraz osiągnięcie dochodu, o czym będzie mowa poniżej. Nie mają tutaj znaczenia pozostałe przesłanki, np. wiek. Oznacza to, że student mający 20 lat, czyli nie ukończył 26. roku życia, chociaż nie jest w związku małżeńskim, nie ma dziecka na utrzymaniu, nie osiągnął pełnoletności przebywając w pieczy zastępczej, może być uznany za samodzielnego finansowo pod pewnymi warunkami.

Przed wszystkim należy pamiętać o oświadczeniu - co w praktyce oznacza, że jeśli student np. mieszka z rodzicami, albo w mieszkaniu, które jest własnością swojego ojca i nie ponosi żadnych opłat, to trudno uznać, że nie prowadzi wspólnego gospodarstwa. Była już o tym mowa (wpis pt. [Wokół tzw. samodzielności finansowej studenta](#)).

Nieco bardziej złożona jest wykładnia przepisu art. 88 ust. 2 pkt 5 PSWiN.

Po pierwsze, ustawodawca odwołuje się do kwoty, która wynosi minimum 1,15 sumy kwot określonych w art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Aktualnie jest to kwota 930,35 zł, na którą składa się 674 zł (próg uprawniający do zasiłku rodzinnego - art. 5 ust. 1) i 135 zł (wysokość zasiłku rodzinnego - art. 6 ust. 2 pkt 3) = 809 zł x 1,15.

Po drugie, chodzi tu o kwotę dochodu, która znajduje się na wniosku stypendialnym i finalnie powinna trafić do decyzji stypendialnej, jako podstawa do przyznania stypendium socjalnego. Trzeba pamiętać, że dochód obliczany jest na podstawie dokumentów podatkowych za poprzedni rok w stosunku do okresu stypendialnego trwającego od października czerwca/lipca, z uwzględnieniem dochodu uzyskanego i dochodu utraconego. Na wniosku stypendialnym musi więc widnieć kwota przynajmniej 930,35 albo wyższa. Dotyczy to zasadniczo studenta, który ubiega się o stypendium jako osoba prowadząca gospodarstwo jednoosobowe. Gdybym bowiem student, mający nawet lat 20 wykazywał dochód 900 zł ale zawarłby związek małżeński to przesłanką do samodzielności będzie fakt zawarcia związku małżeńskiego. Jeśli na wniosku student przedstawia niższą kwotę niż 930,35 zł to nie może być uznany za samodzielnego finansowego.

Po trzecie, stały dochód nie musi oznaczać umowy o pracę na czas nieokreślony. Stały, czyli co miesiąc zapewniony, chociaż z innym tytułem. W praktyce może to być umowa zlecenie na czas trzech miesięcy, następnie umowa o pracę na pół roku, wreszcie umowa o dzieło na cztery miesiące itd.

Po czwarte, ustawodawca wskazuje na przeciętny miesięczny dochód w poprzednim roku podatkowym. Na tle tak sformułowanego przepisu pojawiły się różne warianty możliwych rozwiązań. Przykładowo, skoro w X 2023 r. student będzie ubiegać się o stypendium socjalne na okres stypendialny 2023/2024 to wiadomo, że chodzi tutaj o rok podatkowy 2022 oraz aktualną kwotę 930,35 zł. Pytanie dotyczy, jak ów dochód liczyć:

a) czy chodzi tutaj o dochód za okres styczeń-grudzień dzielony automatycznie przez 12 i wynik tego działania musi dać nam kwotę 930,35 zł lub więcej?

b) czy chodzi tutaj o konieczność osiągnięcia dochodu na poziomie minimum 930,35 zł w każdym miesiącu, tj. od stycznia do grudnia 2022?

c) czy chodzi tutaj o dochód dzielony przez liczbę miesięcy, gdy ten dochód jest osiągnięty i wynik musi dać kwotę 930,35 zł i więcej?

Odpowiedzi należy szukać w ustawie o świadczeniach rodzinnych. Otóż słowniczek do tej ustawy wskazuje, że dochód członka rodziny to przeciętny miesięczny dochód członka rodziny osiągnięty w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, z zastrzeżeniem art. 5 ust. 4-4c. Kluczowe znaczenie odgrywa art. 5 ust. 4a, zgodnie z którym:

W przypadku uzyskania dochodu przez członka rodziny, osobę uczącą się lub dziecko pozostające pod opieką opiekuna prawnego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, ustalając dochód członka rodziny, osoby uczącej się lub dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, osiągnięty w tym roku dochód dzieli się przez liczbę miesięcy, w których dochód ten był uzyskiwany, jeżeli dochód ten jest uzyskiwany w okresie, na który ustalone lub weryfikowane jest prawo do świadczeń rodzinnych.

Oznacza to, że chcąc obliczyć dochód za rok 2022 należy zacząć od pytania, czy był to dochód osiągnięty przez cały rok (12 miesięcy), czy np. tylko przez 4 miesiące. Dochód roczny, czyli taki, który widnieje na zaświadczeniu z urzędu skarbowego należy podzielić przez miesiące i kwota, którą w ten sposób obliczymy musi być wynosić 930,35 zł lub więcej. Dochodu z zeznania rocznego nie wolno automatycznie dzielić przez 12.

Czy może być tak, że student miał w 2022 roku dochód od stycznia do kwietnia w kwocie 1000 zł i będzie to uznane jako spełnienie kryterium dochodu za poprzedni rok podatkowy? Nie, bowiem nie ma tutaj stałości za w pozostałych miesiącach. Prawidłowa wykładnia tego przepisu, aby przynajmniej w grudniu 2022 student wykazywał dochód 930,35 zł. Gdyby pracował od listopada 2022 roku to taki dochód podzielimy przez 2 (dwie wypłaty) i nie ma tutaj wymogu, aby w każdym miesiącu była to kwota 930,35 zł ale przykładowo może być tak, że w listopadzie student otrzymał 1200 zł, a w grudniu 800 zł - suma wynosi 2000 zł, podzielona przez 2 daje nam 1000 zł więc jest spełniona ta przesłanka.

Po piąte, nieco inaczej wygląda sposób obliczania dochodu za rok następujący po roku podatkowym. Ustawodawca bowiem wskazuje na jego przeciętny miesięczny dochód w roku bieżącym w miesiącach poprzedzających miesiąc złożenia oświadczenia. Tutaj również można zastanawiać się, jak ów dochód obliczyć, bo przecież regułą jest, w przypadku uzyskania dochodu odwołanie się do drugiej wypłaty. Skoro jednak ustawodawca odwołuje się do miesięcy (liczba mnoga) to trzeba przede wszystkim przybliżyć się do miesiąca, w którym student składa oświadczenie, że nie prowadzi gospodarstwa z żadnym rodzicem - co ma miejsce w październiku, bowiem jest to pierwszy miesiąc okresu stypendialnego. Dlatego dla nas interesujące będzie zliczenie dochodów za okres od stycznia do września i podzielenie sumy przez 9. Wynik musi dać nam kwotę 930,35 zł lub większą. Trzeba jednak pamiętać o tym, że cały ten okres, od stycznia do września, musi być objęty dochodem. Nie musi to być jedna umowa na 9 miesięcy, a np. 9 umów miesięcznych. Nie musi być tak, że z każdego miesiąca student otrzymuje wynagrodzenie w kwocie 930,35 zł, ale suma tych miesięcznych dochodów podzielona przez 9 musi dać nam kwotę 930,35 zł.

Oferta webinarów dostępna jest na stronie [Instytutu Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki](#) - w zakładce [Webinary](#).

Blog pt. Pomoc materialna dla studentów jest częścią zadania publicznego współfinansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji i Nauki otrzymanych w 2023 r. w ramach konkursu „Organizowanie i animowanie działań na rzecz środowiska akademickiego”.

